Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

HE 152/2019 vp

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta

Suomen Yrittäjät katsoo, että käsillä oleva yliopisto- ja ammattikorkeakoululakeja koskeva esitys on oikeansuuntainen, mutta käynnissä oleva yhteiskunnan ja talouden huomattava muutos huomioiden kuitenkin riittämätön.

Jaamme esityksen ydinpyrkimyksen vahvistaa elinikäisen oppimisen asemaa korkeakoulujärjestelmässä. Korkeakoulujen rooli yksilön jatkuvan oppimisen ja yrityksen tai muun organisaation jatkuvan kehittämisen mahdollistajana on jo nyt merkittävä. Sitä on kuitenkin syytä huomattavasti vahvistaa. Korkeakoulujen on palveltava nykyistä paremmin työelämässä olevia yksilöitä sekä yrityksiä ja muita työyhteisöjä.

1. Huomiot ja kehittämisehdotukset

Olemme seuraavaan koonneet olennaiset esitystä koskevat huomiomme ja kehittämisehdotuksemme:

Jatkuvan oppimisen edistäminen korkeakoulujen tehtävänä

- Esityksen mukaan jatkuvan oppimisen edistämistä ei luettaisi jatkossakaan korkeakoulujen ydintehtäviin, vaan se olisi niiden hoitamisen ohessa tapahtuvaa toimintaa. Pidämme tätä riittämättömänä ja esitämmekin, että jatkuvan oppimisen edistäminen kirjattaisiin kummankin **korkeakoulusektorin ydintehtäväksi**.

- Lisäksi yliopistosektorilla ydintehtäviin olisi nykyistä selvemmin luettava myös **yhteiskunnallinen vuorovaikutus** sekä **tutkimustulosten yhteiskunnallinen vaikuttavuus**. Tämä tarjoaisi vahvemmat lähtökohdat ohjata yliopistoja palvelemaan yhteiskunnan muiden toimijoiden kuten yritysten jatkuvaa kehittymistä.

Tilauskoulutus

- Kiitämme esitystä siitä, että yritysten ja muiden työnantajien korkeakouluilta hankkimaan tutkintoon johtavaan tilauskoulutukseen voisivat osallistua jatkossa myös näiden **EU/ETA-valtioiden kansalaisuuden omaavat työntekijät**.

- Pidämme tärkeänä, että tutkintojen ohella myös **tutkinnon osia** pitäisi pystyä hankkimaan tilauskoulutuksena.

- Pidämme esityksen perusteluihin kirjatulla tavalla tärkeänä, että korkeakouluja koskevalla lainsäädännöllä ei voitaisi rajoittaa työnantajan ja työntekijän vapautta sopia keskenään siitä, että **työntekijä sitoutuu koulutuksen saamisen vastineeksi** esimerkiksi pysymään määräajan työnantajan palveluksessa ja maksamaan korvauksen, ellei hän täytä sitoumustaan. Tämä periaate kannustaisi työnantajaa investoimaan tilauskoulutuksena työntekijöidensä osaamiseen.

Täydennyskoulutus

- Kiitämme esitystä siitä, että se selventäisi korkeakoulujen mahdollisuutta tarjota **tutkintojen osia eli niin kutsuttuja moduuleja markkinaehtoisena täydennyskoulutuksena** samoin edellytyksin kuin muutakin täydennyskoulutusta.

- Tämä yhdessä tilauskoulutuksen kohderyhmän laajentamisen kanssa laajentaisi korkeakoulujen **jatkuvan oppimisen palveluiden rahoituspohjaa** julkisen talouden kannalta kestävällä tavalla.

- Olemme kuitenkin huolissamme yliopistojen täydennyskoulutuksen suosion huomattavasta vähentymisestä. Syitä tähän ei esityksessä eritellä. Pidämme tärkeänä, että korkeakoulut tarjoavat työelämän tarpeita vastaavaa täydennyskoulutusta. Tämä edellyttää korkeakoulujen täydennyskoulutustarjonnan monipuolistamista ja laadun vahvistamista. Suosion laskun syistä olisi tarpeen tehdä **erillinen selvitys**.

Tutkinto-opintojen maksut

- Pidämme ongelmallisena sitä, että esitys ei puutu korkeakoulututkinnon jo suorittaneiden yksilöiden taloudellisiin kannustimiin, jotka **epätarkoituksenmukaisesti ohjaavat täydentämään ja päivittämään osaamista maksuttomassa tutkintoon johtavassa koulutuksessa** maksullisen tutkintoon johtamattoman avoimen korkeakoulutuksen tai täydennyskoulutuksen sijaan.

- Tämän vuoksi esitämmekin, että korkeakoulujen sallittaisiin periä myös **EU/ETA-maiden kansalaisuuden omaavilta tutkinto-opiskelijoilta kohtuullisia opintomaksuja**, jotka henkilö maksaisi verotuksen yhteydessä opintojen päätyttyä ja riittävän tulotason varmistuttua ja joita huojennettaisiin stipendein (esim. tavoiteajassa valmistuminen, opintomenestys, tutkinnon loppuun saattaminen).

- **Uutta samantasoista tutkintoa** suorittavilta korkeakoulut saisivat periä astetta korkeampia opintomaksuja.

- Kohtuulliset opintomaksut lyhentäisivät tutkintojen keskimääräisiä **suoritusaikoja** ja nopeuttaisivat siten tutkinto-opiskelijoiden **läpivirtausta** ja vapauttaisivat näin nykyistä nopeammin paikkoja

uusille tutkinto-opiskelijoille. Lisäksi ne ohjaisivat tutkinnon jo omaavia täydentämään osaamistaan **räätälöidympien tutkintoon johtamattomien koulutusten piiriin**. Kaikkiaan opintomaksut laajentaisivat korkeakoulujen **resurssipohjaa** sekä nostaisivat opintotarjonnan määrää ja laatua niin tutkintoon johtavassa kuin johtamattomassa koulutuksessa

Korkeakoulututkintojen laajuudet ja suoritusajat

- Kannatamme ehdotusta **vieraskielisten tai muutoin kansainvälisenä yhteistyönä toteutettavien ylempien korkeakoulutukintojen** laajuuksien ja tavoitteellisten suoritusaikojen joustavoittamista.

- Katsomme, että vastaavalla tavalla **myös suomen- ja ruotsinkielisten alempien ja ylempien korkeakoulutukintojen** laajuuksia ja tavoitteellisia suoritusaikoja voitaisiin joustavoittaa tietyt kansallisesti rajatut puitteet säilyttäen. Tämä tarjoaisi korkeakouluille nykyistä paremmat mahdollisuudet muokata ensimmäisen ja toisen syklin tutkintokokonaisuuksia vastaamaan eri koulutusalojen ja työelämän muuttuvia tarpeita.

- Ennen kaikkea joustavoittaminen mahdollistaisi yliopistoille kandidaatin tutkinnon mitoittamisen nykyistä selvemmin **työmarkkinoille ohjaavaksi perustutkinnoksi** ja maisterin tutkinnon mitoittamisen vielä selvemmin työelämästä käsin suoritettavaksi ja sitä kehittämään rakennetuksi **täydentäväksi tutkinnoksi**.

- Seuraavaan kohtaan viitaten ehdotamme lisäksi, että ylempien ammattikorkeakoulututkintojen tapaan myös yliopistojen maisterin tutkintoihin hakeutumisen yhtenä ehtona olisi tulevaisuudessa yhä useammin **koulutuksen kannalta tähdellinen työkokemus**.

Ylempi ammattikorkeakoulututkinto

- Suhtaudumme varauksella ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon (YAMK) työkokemusvaatimuksen lyhentämiseen **kolmesta kahteen vuoteen**. YAMK-tutkinnon keskeisiä elementtejä ovat työelämäläheisyys ja työelämän kehittäminen, joista on syytä pitää kiinni tutkinnon profiilin ja vaikuttavuuden takaamiseksi. Työkokemusvaateen kategorinen keventäminen heikentäisi näitä perus-elementtejä.

- Tämän vuoksi esitämme, että työkokemusehdon nykyinen **kolmen vuoden laajuus säilytettäisiin yleisenä kelpoisuusehtona**. Esitämme kuitenkin, että jo AMK-tutkinnon suorittamisen aikana kertynyt YAMK-tutkinnon kannalta relevantti työkokemus voitaisiin laskea osaksi kolmen vuoden työkokemusehtoa.

2. Muut jatkuvaa oppimista tukevat kehittämisehdotuksemme

Olemme seuraavaan koonneet olennaiset muut kehittämisehdotuksemme:

- Päivitetään **korkeakoulujen rahoitusmalleja** siten, että ne palkitsevat nykyistä enemmän työelämän jatkuvan oppimisen tarpeisiin suunnattujen palveluiden tuottamisesta sekä yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta kuten yritysyhteistyöstä ja tutkimuksen kaupallistamisesta.

- Kehitetään korkeakoulututkintoja **osaamisperusteiseen** suuntaan niin, että osaamistavoitteet ja ammattitaitovaatimukset ovat selkeät ja mahdollistavat tutkinnon osien ja näitä pienempien kokonaisuuksien suorittamisen sekä tukevat osaamisen tunnistamista ja tunnustamista.

- Käynnistetään **korkea-asteen oppisopimuskoulutuskokeilu**, jossa korkeakoulututkinnon tai sen osia voi suorittaa oppisopimuksella osana yrittäjä- tai palkansaajatyötä.

- Ohjataan korkeakouluja uudelleen muotoilemaan työelämään suunnattu tarjontansa **jatkuvan oppimisen palvelukokonaisuudeksi**, joka sisältää elementtejä niin tutkintokoulutuksesta, avoimesta korkeakoulutuksesta, täydennyskoulutuksesta kuin erikoistumiskoulutuksesta, mutta on nykyistä yhtenäisempi ja paremmin yksilön ja yrityksen tarpeisiin vastaava.

- Luodaan maan kattava ja rajojen ulkopuolellekin **suunnattu jatkuvan oppimisen alustamalli**, jossa korkeakoulujen monipuolinen opintotarjonta ja yksilöiden ja yritysten osaamiskysyntä kohtaavat.

- Kokeillaan osana jatkuvan oppimisen alustamallia yksilöille, yrityksille ja muille työyhteisöille suunnattua **vapaaehtoista osaamistiliä**, jolle valtio kannustaa vastinrahoituksellaan tekemään talletuksia ja jolle kertyneitä varoja voidaan käyttää maksullisten koulutus- ja oppimispalveluiden hankintaan.

- Helpotetaan tutkintoon johtavaan korkeakoulutuksen hakeutumista **avoimen korkeakoulun väylää** pitkin ja **poistetaan maksukatto** avoimesti tarjottavilta ylemmän korkeakoulututkinnon tasoisilta opinnoilta.

- Edistetään yrittäjille suunnattujen **korkea-asteen tutkintojen** ja erityisesti **kasvuun ja kansainvälistymiseen keskittyneiden erikoistumiskoulutusten** toteuttamista.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Mika Kuismanen
pääekonomisti

Joonas Mikkilä
digi- ja koulutusasioiden päällikkö